

Haplomitrium hookeri

Kurragömmamossa

Klass: Marchantiopsida, **Ordning:** Calobryales, **Familj:** Haplomitriaceae, **Släkte:** Haplomitrium, **Art:** *Haplomitrium hookeri* - kurragömmamossa (Sm.) Nees **Synonymer:** falsk nickmossa

Kännetecken

Kurragömmamossa är en liten, 1(-4) cm hög bladlevermossa med upprätt, ovan jord ogrenad "köttig" stam. De variabelt ovala bladen är blekgröna, allsidigt ställda och rakt utstående. Särskilt karaktäristiskt är det ofta välutvecklade systemet av underjordiska stammar som saknar motstycke i andra grupper av levermossor. Groddkorn saknas och skotten är skildkönade. Han- och honplantor finns ofta tillsammans och populationerna är vanligen fertila, kanske beroende på att sporer tenderar att spridas fyra tillsammans i tetraeder. Den kort cylindriska sporkapseln utvecklas på sensommaren-hösten och skyddas vid skaftets bas av en 5 mm lång mössa. Sporkapseln är mycket förgänglig och ses därför sällan.

Utbredning och status

Arten är känd från Skåne till Jämtland samt ett fynd i vardera Ångermanland, Västerbotten och Lule lappmark. Totalt är ett 30-tal lokaler kända, men sedan 1970-talet har arten setts på endast en handfull platser. Förekomsterna är ofta mycket lokala, med enstaka skott, som är svåra att upptäcka, vilket gör att mossan kan vara förbisedd. Den är känd från ett tiotal norska lokaler. I Danmark är den funnen sällsynt på Jylland. Fynd finns från Åland och på finländska fastlandet i Nyland. Den är en boreal till subalpin-subarktisk art som har sporadiska förekomster i norra Europa och Centraleuropas bergsområden österut till europeiska Ryssland. Från Asien finns uppgifter om fynd i Indien och Japan. Den finns också på Spetsbergen, i Nordamerika sporadiskt från Alaska till New England, samt på Grönland. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa samt finns med på rödlistan för Europa.

Ekologi

Mossan kan påträffas både i lågland och i fjällområden. I Skandinavien växer den vanligen i kalkfattiga miljöer på sandiga sjöstränder eller längs sandiga bankar längs vattendrag. De överjordiska delarna dör ofta bort på vintern så att skotten årligen regenereras från de underjordiska stammarna. Den anses vara konkurrenssvag. I låglandet förekommer den tillsammans med bl.a. rak jordmossa *Dicranella crispa*, skär bryum *Bryum pallens*, bronja-arter *Fossombronia*-arter och andra pionjärer. De vanligaste följarterna på norska fjälllokaler är blekbryum *Bryum pallens*, lerbålmossa *Blasia pusilla* och hedflickmossa *Lophozia excisa*.

Hot

Mossan hotas främst av vattenreglering och igenväxning av strandmiljön.

Åtgärder

Arten bör eftersökas på äldre lokaler. Ifall arten återfinns bör växtplatsens exakta läge meddelas till berörda myndigheter så att lämpliga åtgärder vidtas för att arten ska kunna fortleva.

Övrigt

Kurragömmamossan tillhör en mycket isolerad grupp av levermossor och har varit föremål för olika spekulationer rörande mossornas fylogeni. Utländska namn - NO: Tussemose, IS: Serkmosi, FI: Teilisammal, GB: Hooker´s Flapwort.

Litteratur

Bråvander, L.-G. & Engelmark, T.-B. 1978. Botaniska studier vid Porjusselets och St. Lulevattens stränder i samband med regleringen 1974. Medd. från Stockholms Universitet, Botaniska inst. Avd f. Ekologi.

Damsholt, K. 2002. Illustrated flora of Nordic liverworts and hornworts. -- Nordic Bryological Society, Copenhagen and Lund

Høiland, K. & Pedersen, A. 1975. En ny lokalitet for Haplomitrium hookeri, dens økologi og utbredelse i Norge. Blyttia 33: 53-59.

Sjögren, E. 1955. Fynd av Haplomitrium hookeri (Sm.) N. inom "Flora upsaliensis-området". Svensk Bot. Tidskrift 49: 329-336.

Författare

Nils Cronberg 1998. Uppdaterad 2010. © ArtDatabanken, SLU 2010.